

Ője s az akkori balközép tagja vett részt a parlamentben. 1875-ben és azon innen, mint a szabadelvűpárt rendületlen hive, minden cyclusban a fogarasi választókerület bizalmából tagja s egyszersmind korelnöke lett négy ízben a magyar képviselőháznak.

Derék veterán, ki előhaladott korához, 84 évéhez képest még igen ruganyosan érzi magát. Midőn legutóbb korelnöki tisztét befejezván, az elnöki emelvényről felállt, mintha egy második Menenius Agrippa szólalt volna meg, békéltető szellemével figyelmeztetvén a ház tagjait arra, hogy a vitákban tartsák szem előtt: «Acrier in re, suaviter in modo.»

Dr. Chorin Ferenc.

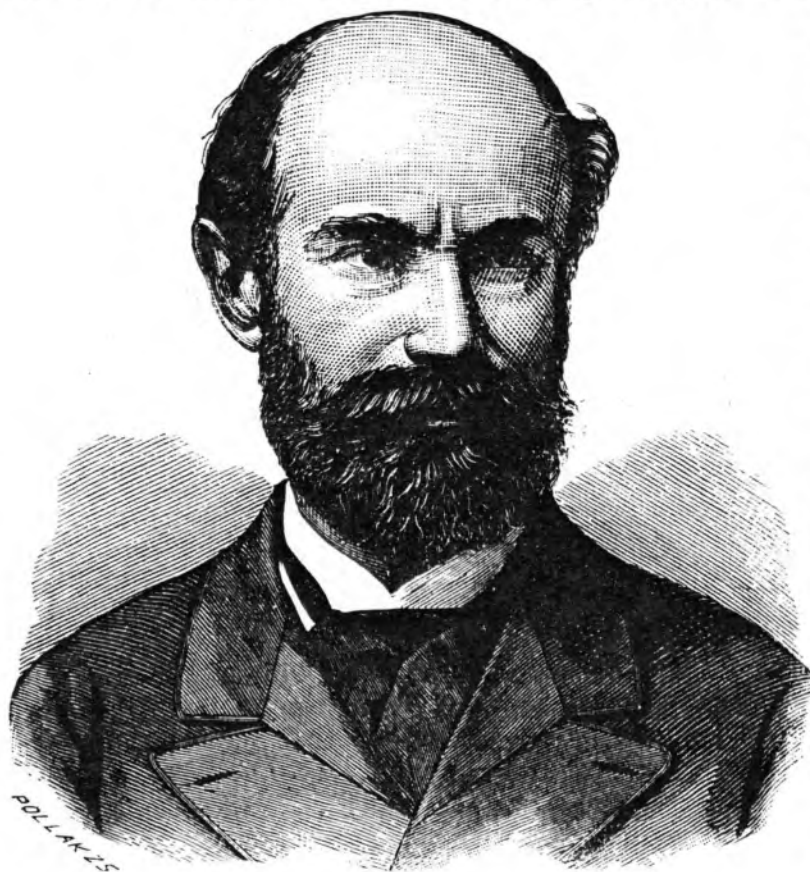
Chorin Ferenc született Aradon, 1842-ben. Jogi tanulmányait részint külföldön, részint a budapesti egyetemen folytatta, melynek jogtudora 1866-ban lett. Az ügyvédi vizsga letétele után szülővárosában telepedett le, hol őt a lakosság közbizalma környezte. Ügyvédi teendői mellett tevékeny részt vett az akkor igen élénk politikai életben; az aradi ellenzék megbízásából lapvezére lett az «Alföld» című politikai napilapnak; az aradi ügyvédi egyesület megbízásából ő szerkesztette a hazai törvénykezési reformra vonatkozó emlékiratot, melyben a gyökeres reform mellett tört lándzsát. Ugyanily értelemben működött a Szokolay István által szerkesztett «Törvénykezési csarnok» című jogi szaklapban, melynek 1870—72. évi folyamait számos irodalmi fejtegetéssel gazdagította.

Chorin a fennállott balközépnek volt hive; mint ilyen tevékeny részt vett azon választási küzdelemben, mely Aradon 1869-ben báró Simonyi Lajos és Atzél Péter között lefolyt, és mely a Deákpárt győzelmével végződött. Atzélnek főispánná történt kineveztetése folytán az aradi balközép Chorint állította fel képviselőjelöltül, ki jelentékeny szótöbbséggel képviselővé meg is választatott. A fennállott balközép tárt karokkal fogadta a fiatal képviselőt, ki oly jelentékeny várost hódított el a Deákpárttól. Beválasztotta őt az ipartörvény és a bünvádi eljárás ideiglenes szabályozása tárgyában kiküldött bizottságokba; Chorin tevékeny részt vett a képviselőház tárgyalásaiban, felszólt az igazságügyi kérdésekben, részt vett a választási törvényjavaslat feletti nagy vitákban és már akkor mint a gyökeres reform embere tűnt fel, mely meggyőzésének hive maradt a mai napig.

Az 1872-ik évben lefolyt választásoknál gr. Lónyay miniszterelnök elkeseredett küzdelmet folytatott a balközép ellen. Aradon gróf Ráday lett a Deákpárt képviselőjelöltjéül felállítva, ki a közbiztonság terén szerzett érdemeiért akkor páratlan népszerűségnek örvendett. A pártok között a végkimerülésig folytatott választási küzdelmeknek az lett eredménye, hogy gróf Ráday csekély szavazattöbbséggel győ-

zött Chorin Ferenc ellenében. A választási küzdelem kimenetele által a politikai pályáról leszorult fiatal ügyvéd, ismét a városi ügyeknek szentelte erejét. Vezérszerepet vitt a városi bizottságban, megalapította az aradi tornaegyletet, az aradmegyei takarékpénztárt, melynek alelnökévé választatott: 1874-ben az aradi ügyvédi kamara helyettes elnöke lön, szóval a polgári bizalom minden jelével fel lett diszítve.

Tisza, a volt balközép vezérének kormányra lépése után Chorin Ferenc 1875-ben ismét Arad képviselőjéül választatott meg, s

CHORIN FERENC.

az Ausztriával kötött közgazdasági egyezség előterjesztéséig a kormánypártnak volt tagja. Mint a jogügyi bizottság állandó tagja a váltótörvényjavaslat előadó-jává választatott meg, melyet a kormány megbízásából egészen átdolgozott s úgy a bizottságban mint a képviselőházban sikerrel képviselt.

1876. májusban tárgyalattak a szabadelvű pártkörben a köz-

gazdasági kiegyezésre vonatkozó törvényjavaslatok. A párt egy része a közgazdasági kiegyezést, különösen a fogyasztási adók és a bankkérdés miatt elfogadhatónak nem találta, s miután ezek pártkérdéssé tétettek, a javaslat ellen szavazottak — köztük Chorin Ferenc is — a kormánypárthól kiléptek és a «független szabadelvű pártot» szervezték. A független szabadelvű párt első ülésében felolvastattott a szabadelvűpárt akkori elnöke, Gorove István által a kilépett képviselőkhöz intézett levél, melyben azon reményt fejezte ki, hogy a közgazdasági kiegyezés kérdésein kívül a kilépett képviselőket, a szabadelvűpárttól mi sem választja el, s hogy a hasongondolkozók idővel ismét találkozni fognak. A független szabadelvű párt megbízásából Chorin Ferenc és Lukács Béla által fogalmazott pártnyilatkozat

csakugyan kizárólag a közgazdasági kiegyezés kérdéseiben jelezte a kilépett képviselők eltérő álláspontját, a kik egyéb, a közigazgatási és jogi reformra vonatkozó kérdésekben, a kormánnyal szemben ellenzéket nem képeztek. A független szabadelvűpárt Chorin Ferencet a jogügyi és a bankbizottságba választotta be, és a párt képviselőjét több fontos kérdésben reá bízta. Különvéleménye a jegybankkérdésben, melyben az önálló nemzeti bank álláspontjára helyezkedett, a 80 milliós bankadósság, a fogyasztási adók a gyülekezeti jog tárgyában tartott beszédei, valamint az igazságügyi javaslatok érdekében kifejtett tevékenysége őt pártjának kiváló tagjai sorába emelte.

Chorin 1878-ban Aradon egyhangulag választatott meg képviselőnek. Az 1878—1881-iki országgyűlési cyclus alatt mint a jogügyi bizottság tagja tevékeny részt vett az igazságügyi törvényjavaslatok tárgyalásában, többször felszólalt az igazságügyi budgetek tárgyalása és a fogyasztási adók behozatala alkalmával a házban folytatott vitákban, mindannyiszor a ház osztatlan figyelme által kísérve.

Az 1881-iki országgyűlési választások alkalmával Aradon 13 szavazattal kisebbségben maradt a közjogi ellenzék jelöltjével, Náray Imrével szemben, és csak néhány hó múlva juthatott be a képviselőházba, a baksai kerület részéről nagy többséggel megválasztván, a szélső baloldal jelöltje ellenében.

Az 1881—1884-iki országgyűlési ülészek alatt Chorin a politikai vitákban részt nem vett, és csak a tapolcai kérvény tárgyalása alkalmával tartott kitünő beszédet.

Chorin magatartása a mérsékelt ellenzéki pártban időközben kifejlődött szellemben leli magyarázatát. Ismeretes, hogy a mérsékelt ellenzék, a «független szabadelvűpárt», a kormánypártból a 80 milliós bankadósság elfogadása miatt később kilépett képviselők, végre a gróf Apponyi vezérlete alatt állott jobboldali ellenzék szövetkezéséből keletkezett. Ezen elvi alapot nélkülözött szövetkezésnek szükségképeni eredménye lett, hogy a szabadelvű elemek tért vesztek, míg a conservatívek tért hódítottak. Ezen bár lassu, de folytonos átalakulás felbontotta az egyesülés időpontjában a különböző politikai áramlatok között fenállott hatalmi egyensult, és idővel a pártban új helyzetet teremtett. Báró Simonyi, a párt eddigi vezére, kilépett a pártból és letette képviselői mandátumát. Bánhidy, a kör volt elnöke, szintén kilépett a körből és párton kívüli állást foglalt el, a volt független szabadelvűpárt tagjainak nagy része a választásoknál kibukott, helyüket pedig oly képviselők foglalták el, a kiket politikai nézetek és aspiratiók gróf Apponyi vezérlete alá tereltek. Apponyi befolyása mindinkább mérvadóvá vált a pártban és az általa inaugurált agrar-socialistikus mozgalom, a mely ha győzelmet aratna, szükségkép retrográd irányba terelné társadalmi és politikai életünket, méltó aggodalommal töltötte el azokat, a kik az Ausztriában történtek mintájára, aristokratikus és ultramontán kormány uralomra jutásától tartottak. Ezen, bizonyos körökben már régóta táplált tervek nyíltan előtérbe léptek, a polgári házasságról

szóló törvényjavaslat tárgyalása alkalmával. A javaslatot a mérsékelt ellenzék tulnyomó nagy többsége támogatta a házban, a főrendiházban ellenben az ultramontán és feudális elemek szövetsége azt két ízben megbuktatta. A győzelmes főpapok és főurak nem elégedve meg a kivivott félsikerrel, elérkezettnek vélték az időpontot, a szabadelvű kormány megbuktatásával, a conservativ-clericalis elveket a kormányon és képviselőházban többségre emelni. Ezen cél elérése megkíséreltetett előbb az udvarnál, s miután ott hajótörést szenvedett, a főrendiházi ellenzék szövetségtársat keresett és lelt a mérsékelt ellenzék pártjában, mely klubülésében nyíltan proklamálta azt, hogy a főrendiházi ellenzékkel karöltve indul a választási küzdelemnek. Ezen szövetkezés, ha sikert aratott volna a választásoknál, szükségkép a főrendiházi ellenzék és az általa képviselt elveknek felülkerekedését eredményezte volna. Chorin Ferenc nem is késett ezen meggyőződésének a mérsékelt ellenzéki párt elnökéhez intézett levélben nyílt kifejezést adni. A választások küszöbén ezen levél országszerte nagy feltűnést keltett, a szabadelvűpárt és annak közlönyei a bátor és nyílt lépést a legőszintébb elismeréssel fogadták, míg a mérsékelt ellenzék főközlönye, a «Pesti Napló» elkéseredett támadást intézett a levél írója ellen és ki lett adva a jelszó, hogy őt a küszöbön álló választásoknál minden áron meg kell buktatni. Ezen törekvés azonban nem sikerült; Chorin Ferenc Szatmármegye Aranyos-Medgyes kerülete által, Kovács Eduárd kir. tanácsos, az Apponyi párt jelöltje ellenében nagy többséggel képviselővé választatott, és ma ismét tagja a szabadelvű pártnak, a hol hason elvű és nézetű férfikkal együtt az ország javára működhetik.

Chorin a képviselőház legjelentékenyebb szónokainak egyike s a szabadelvűpárt jeles erőt nyert újra vissza benne.

Dárdai Sándor.

Dárdai Sándor szül. 1842. márc. 18-án Baranyamegyében, hol atyja még Dr. Wunsch Fer. néven igen keresett orvos volt. Családi nevét 1868-ban magyarosította. Iskolai tanulmányait Mohácson, Pécsen, Kalocsán (hol akkor még nem voltak jezsuiták, hanem piaristák) és Eszéken, a jogi tanfolyamot pedig a bécsi egyetemen végezte. Még 1864-ben mint joggyakornok került a kir. táblához és 1865-ben jogi szaklapot indított, melynek iránya végett az akkori kir. személynök Kellemes Melczer István által felelősségre vonatván, joggyakornoki állását el kellett hagynia. Az akkori mozgalmas időkben jogi szaklapja gyakori összeütközésbe jött Worafka rendőrfőnökkel és Kossalkó János akkori causarum direktorral vagyis koronaügyésszel, kinek bölcsőbb belátása többnyire elhárította a lefoglalást. A kiegyezés bekövetkezése után megnyílt a sajtószabadság és Dárdai volt az első, ki még 1867. ápril 6-án mint